

Görüşler

ADANA HALKEVİ

No: 3497

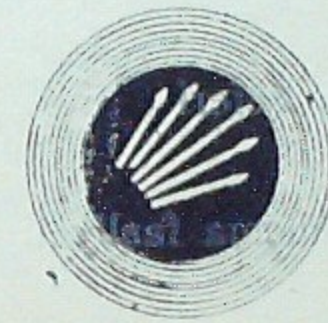
SAYI : 22

II. TEŞRİN 1939

Görüşler

ADANA HAKEMİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI : 22

II. TEŞRİN 1939

İÇİNDEKİLER

Karagün	GÖRÜŞLER
Rasim Göknel'in Hitabesi	.....
Nevzad Güvenin Söylevi	.....
Şarkılar (şiir)	Ruhi SU
İnkılâp Kadınından Beklediğimiz Vazife	Vedad GÜÇLÜ
Adanaya İlk ve Son Seyahatı	Yusuף AYHAN
Cihan Harbi ve Halk Türküleri	Rıza YALGIN
Git Rüzgâr (şiir)	Seyfi TOKBEY
Köroğlunun Gürcistan Seferi	Rıza YALGIN
Yarı Çekilen Bayrak	Servet ERSAL
Evimizin II. Teşrin Çalışma faaliyeti	.....

KARA GÜN

Adanada 2 inci Teşrin 10 sabahı; her şey neş'esiz. Ağaçlar bile sanki bir yıl evvel o acı dakikayı yine hatırlamış gibi; sakin, hareketsiz...

* *

Henüz saat sekiz buçuk bile olmamıştı. Halkevi salonunu ağırbaşlı bir kalabalık doldurmuş bulunuyordu. Yüksek bir kaide üzerine Ebedî Şefin büstü konmuş, ayak ucunda da son bahar çiçekleri hazin hazin boyunlarını bükmüşlerdi.

* *

Kürsüye gelen Rasim Göknel, aşağıdaki hitabesiyle, tam dokuzu beş geç, salondakileri beş dakika tazim sükûtuna davet etmiş, sükûtta sonra Halkevi Reisimiz Nevzad Güven Ebedî Şefin aşağıya dercettiğimiz hayatını anlatmış, müteakiben Celâl Sahir Muter Millî Şef İsmet İnönünün 1938 de irad buyurdıkları beyanatını okuduktan sonra hep birlikte Atatürk parkına gidilerek heykele çelenkler konmuş ve merasime nihayet verilmiştir.

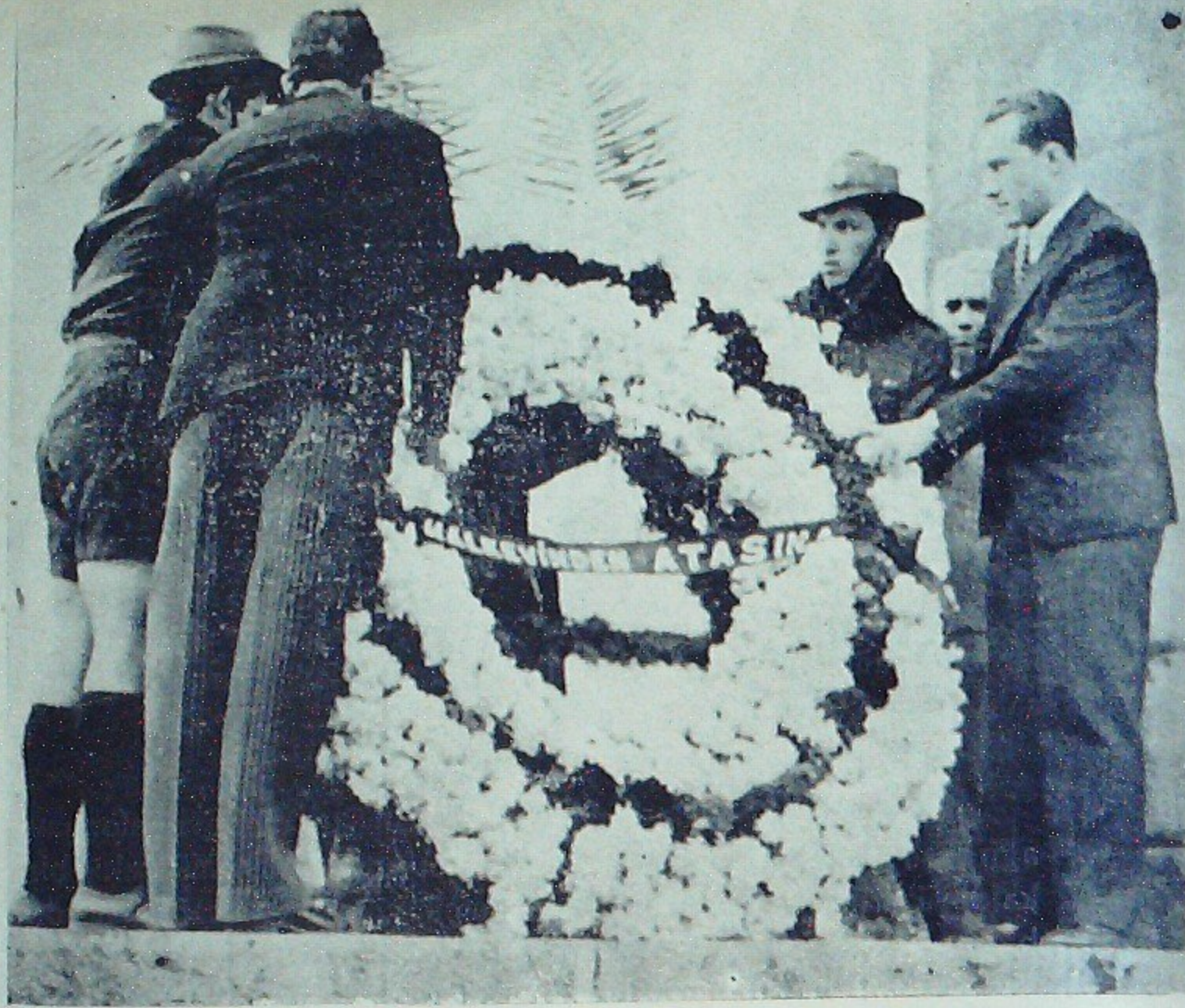
Görüşler

Rasim Göknelin hitabesi

Arkadaşlar,

"Zaman, her şeyi siler, götürür," diyorlar. Yalan, inanamayınız. 365 gün evvel bu gündü. Ecel bu toprakların üzerine kanat germiştir. En büyüğümüzle uğraşıyordu.

Şehirler susmuş, köyler kulak kesilmiş, uzak diyarlardan gözler bir bahçeye dikilmişti. Binbir kokulu nadide bir çiçek Dolmabahçede yavaş yavaş soluyordu.

Çelenk Halkevi Reisi tarafından heykelin önüne konuyor

Büyükler sıhhatine dua ettiler; küçükler afiyeti için yalvardılar. Dualar boşluklarda kayboldu; yalvarışlar göz yaşı oldu, maviliklerin derinliklerine karıştı.

“Ömrümüzden kes, Onunkine kat,, diyenler de oldu. Tanrılar dinlemediler, aldırmadılar. Onun başı ucunda fen, pervane kesildi. Fakat fen, onun bu yurdu kurtarmak için gösterdiği mucizenin ne olaydı da zerresini gösterebileydi.

Bize baş oldu. 23 nisan, 30 ağustos, 29 1. inci teşrin günlerini bırakan bu büyük insan bize bir gün daha yadigâr bıraktı, gitti. Takvim yapraklarını koparan eller, her 2. inci teşrin (10) yaprağını koparıırken siyaha boyanacaktır. Kalbi burkulmadan atamıyacaktır.

Trablus, Bingazi, Suriye... Topraklarını eşsinler; onun istiklâl için döğüştüğü kılıcını orada bulacaklar. Onlara yazınız: Samsunda diktığımız âbide gibi oralarda da birer âbide diksinler...

“O gitti, yüzünü bir daha göremeyeceğiz,, diyenler bey-

hude üzülrler.

O, hâlâ gidiyor ve biz arkasından yürüyoruz. Yurt, millet Türklük ve insanlık... Ideallerinin en yükseği idi.

Bize yaptığı iyiliğin, gösterdiği dikkatin yüzde birini de keşki kendi sıhhatine etse idi.

Bizi düşünmekten kendine bakmağa vakit bulamadı. “Yarın bakarım,, diye çalışma odasına bir levha astı ve her sabah ona baktı.

Yarattığı Devletin bayrağı mağrur başını yüksekte tuttukça, onun kızıl gölgesi, aziz ölüsünün üstüne gölge salacak; minnettar Türk çocuğu da ebedî bekçisi kalacak.

Ve hatrasına dikilecek anıd, Türkün gönül âbidesi olacak.

Bazıları, “O, bize bir yurt bağısladı, istiklâl verdi,, dediler. Hayır; O, bize yepyeni varlık kazandırdı ve buna ölmez bir ruh aşılardı. İnsanlığımıza yeni insanlık kıymetleri kattı.

Kıymetini idrak edemiyenler varsa, Onu, gitsinler Cavadan, Habeşten, tâ Hintten sorsunlar !.....

Tarih taç enkazı ile doludur. Tahtlar, müzelerin soğuk mermerleri üstünde yığınlarla durur, tozların sevgilileridir. Tacıdarlar toprakların maşukalarıdır, çizmelere süs olurlar.

Benim Atamı tarihte aramayın, boşuna uğraşırsınız. Onu müzelerin soğuk dehlizlerinde görmek isteyenlere benim gibi siz de acıyınız.

Onu bulmak isteyenler, tacıdarların, hükümdarların erişemediği yüce yerlere baksınlar. Yürüsünler; yıllarca, asırlarca yürüsünler. Yorulmazlarsa ebediyete kadar gitsinler. Onu orada, oğlumun gönlünde kızımın kalbinde, torunumun ruhunda bulacaklar; sıcak, taptaze.....

“Zaman, her şeyi siler, götürür,, derler. İnanmayın; yalandır. Zaman onu değil, O, zamanı sildi, götürdü.

Arkadaşlar,

Müstakbel hantal asırları toparlayıp, tekâmül değil inkılâp diye (Zaman) ın suratına fırlatan bu büyük insanın, bu eğilmez başın manevî huzurunda biz de, zaman gibi, baş eğelim. Onun aziz hatrasına hürmeten beş dakika ayakta sükût edelim...

Nevzad Güvenin Söylevi

Aziz yurtdaşlarım,

Şu anda, Türk milletinin en büyük baht karanlığına uğradığı bir günün acılarını içinde bütün tazeliğiyle yenilediğine şüphe yoktur. Şu dakikada eğer duymak mümkün olsa idi, 17 milyon insanın hıçkırıklarını tıpkı bir sene evvel olduğu gibi işitir, 17 milyon insanın gözlerinden yanaklarına doğru yuvarlanan göz yaşı görürdük...

Geçen sene bugün, heman şu dakikalarda, boğucu bir karanlık içinde kalmıştık. Çünkü, tarihin en büyük güneşi sönmüş, Atatürk gözlerini dünyaya kapamıştı. Bu kısa cümle o zaman duyduğumuz sonsuz acıyı, bugün aynı şiddetle içimizi kaplıyan elemi ve sebebini izaha kâfidir.

Türk milleti o gün bir şeyini, en büyük şeyini değil, her şeyini kaybetmişti. Çünkü, Atatürk bizim için ne yalnız bir kurtarıcı, ne yalnız millî kahraman, ne yalnız büyük bir inkılâpçı değil bunların hepsini üstünde toplamış ve hepsinin üstünde bir bütündü.

O gün Türk milleti ne kadar ağlasa haklı idi. Çünkü kırk asırlık tarihi içinde kendisine bir kerecik nasip olan bu kadar büyük bir talii ellerile kara toprağa gömmek gibi bir bahtsızlığa uğramıştı.

Aziz dinleyicilerim,

Atatürkün, milleti için yaptıklarını sözle, yazı ile elhasıl hiç bir ifade vasıtasile anlatmağa imkân yoktur. En küçüğümüzden en yaşlımıza, en nursuzumuzdan en âlimimize kadar hepimiz, onun bizim için ne olduğunu bütün manası, bütün derinliğiyle idrak etmiş bulunuyoruz. Bugün Türk milleti ondan ayrılmış 17 milyon parçadan başka bir şey değildir. Sanki onun bir derya kadar geniş olan ruhu, zekâsı, enerjisi 17 milyona ayrılmış ve bu günkü kudretle, vahdetli Türk milletini meydana getirmiştir. Biz Atatürkü yaşadığı müddetçe en büyüğümüz olarak tanıdık. Fakat onun büyüklüğünü ölümünden sonra daha iyi anlıyoruz. Çünkü, O yaşadığı müddetçe, şahametini, azametini yakından iyice görmemize imkân bulunamayacak kadar yüksek, haşmetli bir dağ gibi idi. Onun erişilemeyecek yüksekliğini biz, ancak kendisinden uzaklaştıktan sonra görebiliyoruz.

Halkevi tarafından
hazırlanan çelenk
Atatürk heykeline
götürülüyor

Hiç şüphe yok ki, yarın tarih Onu bugün bizim gördüğümüzden daha büyük, daha muazzam olarak tanıyacak ve tarif edecektir.

Atatürkün Türk milleti için yaptığını, Türk milletinin hayatında, tarihinde onun ne olduğunu anlayabilmek için bugünkü halimize bakmak kâfidir.

Bugün dünyanın çok karışık, tarihte misline az rastlanır bir felâkete hazırlandığı bir devrede yaşamaktayız. Bütün milletleri bir titreme, bir ürperme sarmıştır. Milletlerin hemen ekserisi dışından olduğu kadar içinden de korkmaktadır. Fakat biz, Türk milleti, bu korkunç hadiseler karşısında, mazbut ideallere bağlanmış, sarsılmaz bir birlik içinde parçasız, deliksiz, deşiksiz bir kaya halinde durmaktayız. Bir çok milletler kendilerinden daha kuvvetli olanların yardımını, garantisini bulmak için telaşla. endişe ile çırpınırken Türk milleti, en büyük devletlerin, dostluğunu paylaşmadığı bir kuvvet halindedir.

Arkadaşlar,

Tarihimizin hiç bir safhasında bize nasip olmayan bu kudret ve satvet Atatürkün eseridir.

Görüyoruz ki, dünya da bizimle beraber görüyor ki, Atatürkün muazzam eseri kendinden sonra da günden güne daha büyük inkişaf ve istikballere doğru koşarak devam ediyor.

Bazı devlet adamları, millî kahramanlar, dinî şefler vardır ki hayatlarında milletleri kendilerine bir mabut gibi tapmış-

lar ; fakat gözlerini dünyaya kapadıkları zaman milletleri üzerinde bütün nuzları ile beraber eserleri de ya şiddetli sarsıntılara uğramış veyahut çöküp gitmiştir.

Biz hayatında Atatürke ne bir ilâh ne de bir peygamber gibi tapmadık. Bizim ona karşı olan hudutsuz sevgimiz ve imanımızda mistisizmin zerresi bile yoktu. Biz Onu en kudretli bir hakikat olduğu için seviyor, Onun büyüklüğünü yalnız hislerimizle değil, şuurumuzla da tanıyorduk. Bunun içindir ki, hiç bir ilâh, hiç bir milli kahraman Atatürk kadar ölümünden sonra da bu kadar kuvvetle, bu kadar reel olarak yaşayamamıştır.

Soruyorum sizlere : Hanginiz içinizi yokladığınız zaman Atatürk'ün öldüğüne inanabiliyorsunuz ? Hanginiz Onun bu gün de başımızda, aramızda ve içimizde yaşadığına kani değildir ?

Arkadaşlar, bu duygu, sadece manevî kuvvetlerin bizi zorlamasından doğmuyor. Her gün göz göze, karşı karşıya geldiğimiz sayısız realitelerin kafamıza yerleştirdiği bir hakikattir. Bugün nereye baksak, gündelik hayatımızda, millet hayatımızda haricî hayatımızda hep Onu, hep Onun eserlerini buluyoruz.

Ve bu eserler geçen seneye nazaran biraz daha kuvvetlenmiş, biraz daha gelişmiş olarak önümüze çıkıyor. Yani biz her an Onu içimizde buluyoruz. Etten ve kemikten ayrılmış olan Atatürk, aramızda fikir olarak, enerji olarak ebedî bir hayatıyetle yaşamağa başlamıştır.

O bütün hayatında milleti için yaşamıştı. Hayatının hangi safhasına göz atsak onu millet davaları uğrunda seferber olarak görürüz, Gençliğinin en körpe senelerini bile O, vatan yolunda döğüşmek ve iztirap çekmekle geçirmiştir.

Atatürk hayatında en az, en mukaddes gayesini hiç bir faniye nasip olmayacak bir zaferle tahakkuk ettirmiş, ölmek üzere bulunan bir milletin damarlarına aşladığı hayat eksirile bu milleti en zinde, en genç bir millet yapmak suretile de modern zamanların en büyük mucizesini yapmıştır.

Yaşadığı müddetçe bütün dünya bu Atatürk mucizesi karşısında duyduğu hayranlığı ifade etmekten bir an geri kalmamıştır.

Fakat bana kalırsa O, en büyük mucizesini öldükten son-

ra yapmıştır. Bu son ve en büyük mucizesinin ilk işaretleri, geçen sene Türk milletinin onun tabutu arkasından döktüğü göz yaşları olmuştur.

Bu ilk işaretlerden sonra bir sene içinde onun son mucizesi de bütün vuzuhu ile, bütün parlaklığı ile tahakkuk etmiş bulunuyor. Bu mucize Atatürk'ün içimize ruh, kafamıza fikir, kan damarlarımıza enerji olarak katılması ve yerleşmesi hadisesidir.

Artık bütün dünya anlamıştır ki, Atatürk Türk milletinin elinde mukaddes bir medeniyet kitabı, Türk milletinin bünyesinde bitmez tükenmez bir hayatıyet menbaı haline inkılâp etmiştir. Ve biz inanıyoruz ki, elimizde bu kitap, içimizde bu kudret menbaı ile onun açtığı nurlu ve geniş yollardan aksamadan tereddüt etmeden en parlak ufuklara doğru yürüyoruz.

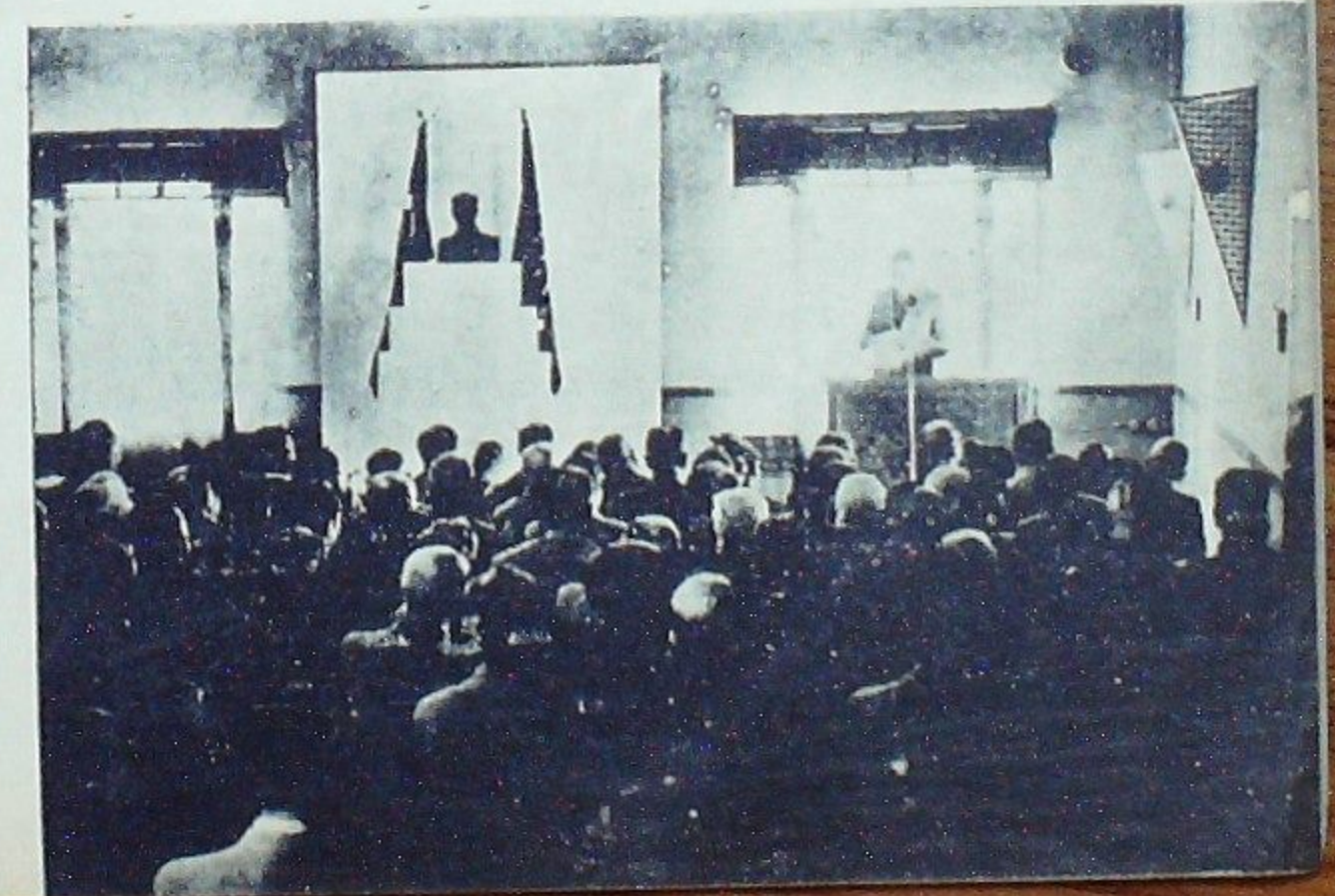
Sevgili Yurddaşlarım,

Atatürke karşı olan borç ve minnetimizin ölçüsü yoktur. Bunu ne biz ve ne de bizi takip edecek sayısız nesiller ödemek imkânını bulamayacaktır. Şu anda gözlerimizden yanaklarımıza doğru yuvarlanan veyahut göz pınarlarımızda kuruyup kalan sıcak göz yaşları bizim ona karşı olan minnetdarlığımızın, sevgimizin naçiz ve aciz bir ifadesidir. Fakat ne yapalım ki, tabiat insanlara acısını, minnettarlığını en güzel şekilde ifade edecek daha başka bir vasıta vermemiştir.

Ben de size ancak başınız sağ olsun. Atatürk içinizde diyeceğim...

Atatürk ihtifalinde
Halkevinde yapılan
merasim

Celâl Sahir Muter
hitabesini okurken

Şarkılardan

I

Uçacak bir kuşum var
Havada yerim olsa !
Dökülecek izlerim
Gidecek yolum olsa !

Bir sihirli taşım var
Meyve dolu ağaçlar
Atacak kolum olsa !

Güne bak gün batıyor,
Tutacak elim olsa !
Söyliyecek şarkım var
Ağzımda dilim olsa !..

II

Arabalar arabalar
Renklerin üstünden geçen
Koku yüklü arabalar

Birer büyük sır bağıdır
Uçlarında renklerin,
Kimi güler, kimi ağlar !

Kokuları gelir bize
Renklerdeki sırların,
Arabalar arabalar.

Ve dilleri çözüldünce
Bu sırları birer birer
Söyliyecek arılar !

III

Mavi gök ! mavi gök !
Çiçeklerim soldu.
Denize verdiklerin
Denizde kayboldu !
.....

Şarkı söyledim.
Şarkılarımı deniz köptüklerine yazdım.
Denizin gittiği kıyılarda
Şarkılarım söylensin...

Şarkı söyledim.
Şarkılarımı yol kenarlarında açan
Çiçeklere yazdım.
Tozlara serptim!..

Mavi gök! mavi gök!
Çiçeklerim soldu.
Denize verdiklerin
Denizde kayboldu!
.....

Ruhi Su

İnkılâp kadınından beklediğimiz bir vazife

Yazan : **Vedad Güçlü**

Türk inkilâbı Türk kadınıni kafesin arkasından, çarşaf ve peçenin içerisinden çıkaralı çok oldu. Artık ömrünü mutbak ile dikiş makinesi arasından geçiren, yegâne zevki akşam üzeri elinde bir çıkınla eve dönecek erkeğini cumbada, kafesin arkasından beklemek olan her türlü tabii ve siyasî haklardan mahrum kadın mefhumunu çok geride bıraktık. Bir zamanlar horozdan kaçan, kafeslerin, perdelerin arkasında birer hayalet gibi dolaşan, havasızlık ve güneşsizlikten solmuş Osmanlı kadınının y_rine geçen Türk kadını bugün erkek vatandaşı ile aynı seviyede bulunuyor. Her türlü medenî ve siyasî haklarına sahiptir. Doktor, avukat, hâkim muallim ve meb'ustur. Aile müessesesinde de erkek kadar kuvvetli bir mevkii vardır. Evinin iç işlerini o tanzim ediyor. Hattâ ailede bazan erkekten de ileridir. Hem erkek gibi çalışıp kazanıyor hem de ev idaresi ile meşgul oluyor.

Cemiyetlere giren yeni nizamların şayanı dikkat iki vechesi vardır.

1 — Yenilikler cemiyetlere yalnız faydalı tarafları ile tam ve mükemmel olarak bir hamlede giremezler. Beraberlerinde bir kısım zararlı unsurları da taşırlar.

2 — Her yeni nizam, yeni bir elbisenin vücuda intibakı gibi cemiyete intibak edinceye kadar birçok aykırılıklar gösterir. Sonra yavaş, yavaş yeni elbisenin vücudun hatlarına uyması gibi, yeni nizam da cemiyete uyar.

Bunlar yeniliklerin bünyesinde mevcut içtimaî zaruretlerdir. Kendilerinden tamamen kaçınmağa imkân yoktur. Bu mah-

zurlarından dolayı yeniliklerden sarfınazar etmek ise dikkatsiz kullanılır ise insanı öldürüyor diye elektrik kuvvetini, beraberinde solcu ceryanları sürükleyebilir diye büyük sanayii zararlı görmek kadar gülünç olur.

Yalnız şu var ki yeni nizamların cemiyetin bünyesine uyması için aradan geçecek vakit ne kadar kısa olursa ve yenilikle beraber cemiyetin bünyesine girecek zararlı unsurlar ne derece az olursa yenilik okadar fazla muvaffakiyetle tatbik edilmiş olur.

Türk milletinin fitri olarak haiz olduğu üstün yaratılış kadınlarımıza yeni hayatlarına intibakta şayanı hayret bir muvaffakiyet temin etmiştir. İnkilâbın kadınlarımızda yarattığı yeni varlık kısa bir zamanda çok güzel benimsendi. Hattâ o kadarki bu, artık (Yeni) olmaktan çıkmış balunuyor. Türk kadını tıpkı Avrupalı hemcinsleri gibi zarif ve sade giyiniyor, alış veriş ediyor, sinemaya, konsere gidiyor, misafir kabul ediyor. Halinde tavırında hiç bir mübalağa, hiç bir iğretlilik yoktur. Yeni hayatı eskisinin üzerinde bir ek bir yama gibi dikiş yerlerinden sırtırmıyor. Çünkü inkılâp onu yağurmuş, işlemiş, yeniden yapmıştır.

Ben bu intibakta bir tek noksan görüyorum. Anlatayım: Modern cemiyette çalışıp kazanmak mecburiyetinde olmayan kadının hergün birçok boş vakti vardır. Bu gibi ailelerin kazançları alekser ev işlerini görmek için bir hizmetçi kullanmağa da müsait olduğundan kadının işi sadece evin idaresine nezaretten ibaret kalır. Bu şekilde günün geri kalan saatlerini serbestçe kullanabilmek imkânına sahip olan bir çok kadınlara bugün Türk ailelerine de tesadüf edilmektedir. Boş saatlerin kullanılması bir program altına alınmazsa tenbellik, intizamsızlık gibi ruhî hayatı öldüren âdetler başgösterir.

Günün boş şartlarını bir yün yumağının ucuna takıp türlü türlü giyecek şeyler görmek, tenbel tenbel sinema mecmualarını karıştırmak, incir çekirdeği doldurmayan dedikodular yapmak, hiç bir kıymeti olmayan macera romanlarını okumak, hayatını manâsız tadsız, tuzsuz bir hale soktuğu gibi insanı kimseye faydası dokunmayan mahdut düşünceli ve zavallı bir hale getirir. Enerjiyi ve kendine güvenme hissini öldürür. Ekseriya da sinirli, ne istediğini bilmez yapar. Her şeye rağmen mes'ut

olmadıklarını söyleyen, hakikatın parlak varlığından habersiz, bir hayal âleminde yaşayan kadınlar hemen daima boş saatlerini iyi kullanmıyanlardır.

Boş saatlerini hem kendileri hem de hayatına faydalı şekilde kullanmak için **Kadınların yardım ve hayır cemiyetleri kurmaları en muvafık yoldur. Bu, aynı zamanda müşfik ve ince ruhlu yaratılmış oldukları için erkekiekten ziyade kadınların karakterlerine uyan bir çalışma sahasıdır.** Bize nazaran fukarası daha az olan Avrupa milletlerinde kadınlar tarafından kurulmuş bu gibi cemiyetlere sık sık tesadüf olunur. Bu teşekküllerin, milletlerin içtimaî hayatında çok hayırlı tesirler gösterdiğini bilhassa işaret etmek lâzımdır. Bu tarz meşgaleler kadını sabahtan akşama kadar ne yapacağını düşünen acaip manâsız bir mahlûk olmaktan kurtarmakta, ona ahlâkî ve içtimaî bir kıymet vermektedir.

Bizim cemiyetimizde maatteessüf henüz inkişafını bulamıyan bu cereyanı kuvvetlendirmek zamanı çoktan gelmiştir. Bu yolda yapılacak teşebbüslerin ufak bir himmetle ne kadar faydalı neticeler verebileceğini seylâp felâketinde çok canlı olarak gördük. Çoğumuzun evlerinde birşeye yaramaz telâkki edilen atılmağa mahkûm eşyanın bu felâketzedelerce birer nimet telâkki edildiğidi hepimiz hatırlarız. Fukaraların menfaatine müsamereler tertibi, iane toplanılması vesaire gibi faaliyet sahasını genişletilmesi suretile temin edilecek yardımın çok daha şumullü bir şekle sokulabilmesi gayet kolaydır.

Bu hayırlı yolda ilk muntazam cemiyeti teşkil etmek şerefinin Adana kadınına ait olmasını temennî ederiz.

Adanaya İlk ve Son Seyahati

1923 — 1938

Yazan: Yusuf Ayhan

Zaferden sonra. 1923.

Toros silsilesini aşarak Çukurovaya doğru bir tren iniyor. Mazinin çıplak ve çorak kutublarında donmuş idealleri eriten bir bahar güneşi gibi Türk bahtı üzerinde doğan emsalsiz kumandan, büyük inkilâbın beşiği olan Adana'ya geliyordu.

O gün, Başbuğumu 14 yaşında bir izci olarak karşılıyorum. Zaman zaman yağın yağmur iç çamaşırlarımızakadar nüfuz etmiş. Oymakbeğimiz Remzi Oğuz Arık, ateş temin ederek elbiselerimizi kurutturuyor.. Başbuğun, düşmanlarını aleviyle kefenleyen bir kudret, hâdiseleri tahlil ve terki eden en büyük fikir kimyageri olduğunu.. Türk yurdu ve Türk istiklâli için yaptığı mücadelelerin büyüklüğünü anlatıyor, işaret ettiği hedefe milletçe nasıl koşulduğunu.. Miskin, sefih, esir yaşamaktansa şerefli bayrağımıza gömülerek şerefle ölmenin kudsiyetini dimağlarımızı yerleştirmek suretiyle zerre zerre ruhumuza işliyen enjeksiyonlar yapıyordu. Bu enjeksiyonlardan duyduğumuz hararetle üşümüyoruz.

Kırmızı beyaz renklerde helezonî şekilde boyanmış direkler iki sıra üzerine yeni istasyona kadar imtidat etmiş, her direkte çift bayraklar dalgalanıyor. Yeni istasyon caddesi istasyon binasının içine kadar müdhiş bir insan tufanı halinde çalkanıyor. Şehir âdeta bomboş. Bütün Adanalılar Ebedî Şef'i istikbalde, sanki ahiretten bir parça, bir mahşer manzarası görülmekte..

Heyecan, ses ve telâştan ruhlar gergin.. Sabırsızlıktan bu muazzam insan kafilesi için için kaynıyor.

Bütün asabımızı dolaşan bir lokomotif sesi. Gözler, tirenin görüneceği noktada... Adana, Ebedî Şef'e kavuşmanın neşesini içiyor.

Tren gara giriyor; dediler. Oymakbeğimiz seri bir kumanda veriyor... Derin bir sükût. Şimdi bandonun ahengi bütün seslerin hâkimi.

Büyük halâskâr başında kahve rengi kalpak, elinde zarif bir baston, üzerinde bej bir seyahat elbisesiyle selâmlar vererek önümüzden ilerliyor. Bütün hançereler birden elektriklendi. Yaşal

Varol.. Nidalariyle yer sarsılıyor.

Türkün istikbaline ait medeniyet ve terakki çiçeklerinin tohumlarını "Hal," in saksısına ekip filizlendiren hayat ve hürriyet halik'i misilsiz bir tezahürat, misilsiz bir coşuş arasında şehre yürüyor.

Türk ocağında

Elyevm Ankara Halkevi Reisi ve İçel mebusu bulunan Türksözü gazetesi sahibi Ferid Celâl Güvenin, o gün, halen halkevi binası olan o zamanki Türkocağı salonunda Adana gençliği adına yaptığı, Başkumandanda silinmez hisler, intibalar husule getiren, büyük tarihî hitabeye saat 16, 30 da verdiği cevapta Başkumandan şu sözleri söyledi:

"Ben ve benim gibi sevdiğiniz bir çok arkadaşlarımla beraber milletin en feci günlerinde vicdanımıza terettüp eden vazifeyi yaptık. Fakat bu hususta bize cür'et ve cesaret veren siz ve sizi vücuda getiren büyük kalbli analar ve babalarınız ve bu memlekettir. Acı günlere ait olmakla beraber kıymetli bir hatırayı burada tekrar etmek isterim:

"Efendiler; Bende bu vakayinin ilk hissiteşebbüsü bu memlekette bu güzel Adanada vücut bulmuştur.

"Bilirsiniz ki, Suriye felâketini müteakip ben Yıldırım orduları grubunun kumandanlığını almak üzere buraya gelmiştim. Ozaman burada bütün memleketin, bütün milletin nasıl bir âtiye sürüklenmekte olduğunu tamamen görmüştüm.,,

* *

24 Mayıs 1938

Son Adana seyahati da Hatay davasının en hararetti günlerine ye kendisinin rahatsız bulunduğu zamana tesadüf eder: 24 Mayıs 1938.

Okyanuslar kadar engin lâcivert gözleriyle ufuklar yaratan, Türk vatanının hududlarını da aynı şekilde tesbit eden Atam'ı o gün de, tunçlaşmış bir asker olarak karşılıyor, göstereceği hedefe koşmak için yurttan ve cihanda dediğini yaptırarak kumandasını bekliyordum.

Bilâhare Hataya gidecek kıtalara, Atatürk parkının önünde, şimşekli nazarları karşısında geçit resmi yaptırıyordu.

Yıldırım Orduları Grubunun kumandanlığını almak üzere Adanaya ayağını ilk bastığı gün bütün memleketin sürüklenmekte olduğu karanlık âtiye objektif görüşleriyle seçmişti. Bugün de: "Kırk asırlık Türk yurdu esir kalamaz!," dediği Hatayı behemehal kurtarmağa karar vermiş, Adanadan oraya sevkedeceği kıtaları bir kere daha teftiş ediyordu.

Kıtaların geçit resmi bitmişti.

Otomobili, önüne doğru geldi.

Heykeline bir defa daha baktı.

Adanayı gezmeden vagonuna dönecekti.

Biraz düşündü.

Alevli gözleri bir noktada durdu.. Sonra döndü, Salih

Bozok'a:

"— Salih! Adanayı dünya gözüyle bir kerre daha görelim,, dedi.

Ulus parkına geldiler. Nehri ve taş köprüyü istikametine alarak bir hasır koltuğa oturdu. Zaman zaman asil ruhundan doğan fikir manzumeleri hakikatin ufkunda nurlu bir kuşak halinde görünen, Türk milletinin hayatî ihtiyaçlarını en emin ve en doğru bir lisanla anlatan nazirsiz hatib Adananın hayatî ihtiyaçları hakkında izahat alıyor, Çukurova ile mısırın mukayeselerini yapıyordu. O esnada Atatürk'e portakal suyu verdiler. Doktoruna döndü, zararlı olup olmadığını sordu. Aldığı cevap portakal suyunu içmesine mani oldu. yarım saat sonra da vagonuna avdet buyurdu.

Adanaya veda ediyor.

Tren sallandı.. Lokomotif katarı çekiyor.. Göz yaşlarımızı göstermekten sakınarak "Yaşal!..", avâzeleriyle etrafı çınlatıyoruz.

Adana Atatürk'ün kalbine, Atatürk Adananın kalbine doldu. O, son nazarlarla Adanayı temaşa ederken tahteşşuurumuza inmiş, hissiyatımızın sedirinde uyumuştur.

* *

Faniliği esasen sevmiyen Ata'mın bir sözünü hatırlarım:

İki Mustafa Kemal vardır. Biri ben fani Mustafa Kemal, diğeri ebedî Mustafa Kemaldir. Ben, onun gayelerini tahakkuka çalışıyorum.,,

Bugün Atatürkleşmiş ebedî Mustafa Kemal mevcuttur. O gayeler ise tahakkuk etmiş olarak Ebedî Mustafa Kemalle birlikte ebediyen yaşayacaktır.

Suad Tahsin ne demişti:

Muhammed büyük bir mürşit, Bismark yaman bir siyasi, Danton sehhar bir hatib, İskender büyük bir asker, Lenin dehaş bir inkilâbci ve fakat Atatürk bir fevkedhadır.

* *

"Ey Onun çocukları; Gidiniz. mezarının başında yurdunun istiklâl marşını söyleyiniz! Başka ses istemez!.."

Cihan Harbî ve Halk Türküleri

Yazan : R. YALGIN

Bir memleketin siyasî, içtimaî ve iktisadî geçimlerini şehirlerde gazeteler nasıl günbegün kaydediyorsa köylerde halk şairleri de memleketin umumî durumunu böylece muhtelif türkülerle kaydetmekten geri durmamaktadır. Bu hal yalnız Türkiyede değil bütün dünyada da böyledir.

25 sene evvel köylerimizde yaşayan halk şairlerinden tesadüf edebildiğim bir kaç tanesi o günkü cihan harbini kendi düşünüş ve kendi gözlerine görünüşlerini bize bıraktıkları türkülerle bakınız nasıl tesbit ediyorlar:

Bu gün esmekte olan harp havası içinde Türk köylüsünün yirmi beş yıl önceki duygularını gözden geçirmek hem folkör ve hem de siyasî gayelerimiz bakımından faydalı olacak zannındayım. Bunun için elimde bulunan seferberlik, Çanakkale büyük harplerine ait Karakuyulu Kul Mustafa ile Lohanlı âşık Mustafanın iki türküsü ve Karsantının Ciritler köyünden Kidir-Alinin bir türküsünü sunuyorum :

Seferberlikte : 1

Gaziantebin Karakuyruklu köyünde Kul Mustafa asker olmuştur. Bir gün türkü okumaya müstaid olduğunu haber alan yüzbaşısı Hacı muhtar bey Kul Mustafayı çadırına çağırarak:

— Mustafa; senden seferlik için bir türkü istiyorum. Şimdi söyle yazacağım demiş.

Kul Mustafa çadırın kapısı önüne diz çökerek şu parçaları tıbkı bana okuduğu gibi yüksek sesle ve Ravanda ağzı (Bir halk musiki makam ismi) ile okumaya başlar:

Sene 331 de koptu bir tufan

Kâfir kudurmuş şerif yükümüz bağlar

Ğice gündüz yalvarmalı Mevlaya
Ünlük versin yurdun gözü kan ağlar.

Halk şairi burada düşmanın kudurmasındaki bahsederken dahilde Şerif ünvanile yaşayanların da bu milli savaşın içinde ve perde arkasında olduklarını görmekte, fakat Türke has büyük bir tevekkül ile bunları kale almıyarak Allaha güvendiğini, öz vatanını düşündüğünü açıkça gösterir.

Çok adam var canından geçmez
Çocukların pervazı yok uçmaz.
Dolanır, fırlanır düşman kaçamaz
İskender suruyuz, çevrilmiş dağlar

Bu beyitlerde kul Mustafa oldukça heyecanlı ve coşkandır. Bazılarının cananından ayrılmıyarak hâlâ askerliğe iştirak edemediklerini hatırlarken böyle ulvî bir gaye peşinde koşmaya muktedir olamıyan çocukların bile bulunduğunu hatırlatıyor. Sonra düşmanın ne kadar sıkışık ve ne kadar korkak olduğunu " dolanıp fırlanıp kaçamayacak bir halde bulunduğunu ", çünkü düşmanın bir İskender surunun içinde kalmış (Dağları taşları sarılmış) ve bu suretle Türk askerinin varlığını lâyük olduğu kadar tanıtmıştır.

Yeni bir tertipte Urfaya çıktı
Analar gözünden kanlı yaş döktü
Yabanî çöllere esime [*] çekti
Deryaya denize hükmetti Türkler

Bu beyitlerde şairin ifadesi her ne kadar karanlık bir tülün arkasında ise de yeni tertip askerlerin Urfaya kadar geldikleri ve bunları gönderen anaların gözleri yaşla doldukları ve yabanî çöllerde esime yani sürgünlerin kaçtıkları veyahut bunları çekip götürdükleri, sonunda ise Türklerinderyalara hâkim buldukları gizlenmiyecek kadar açık ve ince bir duygu ile ifade olunmaktadır.

Her gün çoğalan ve kafile, kafile hanları dolduran yeni askerlerin vaziyeti hakkında şair şunları da söylüyor :

Seçip seçip doldurdular hanları
Almanyalı beğenmeliymiş bunları
Zuhur etti kıyametin günleri
Tanrının beğendiğine; karışır mı Yağlar [**]

[*] Esime — Sürgün, Maarut demektir.

[**] Yağlar — Bu kelime her halde Yağlar birden bozmadır. Benim notumda katıyen böyle olduğu için aslı muhafaza edilmiştir.

Görüyoruz ki Kul Mustafa burada biraz öfkeli. Kendisine sazını sutturmasını işaret ettim ve sordum :

— Âşık ben türkünün burasını anlıyamadım.

Âşık gözlerini açtı ve kükreyerek :

— Tanrının beğendiği Türkün Almanyalı beğenmiyor-muş dediler. Kızdım; bizi seçecekmiş, istediğini harbe gönde-recek, istediğini geride soyka (***) edecekmiş, buna Allah ra-zı olur mu? Biz yurdumuzdan köyümüzden, anamızdan baba-mızda harp edeceğiz diye ayrıldık. Ne diye seçilelim Almanlı bizi tüfeğin patladığı yerde seçsin...

Âşığı takdir ettim. *Yaşasın Türk askeri; o senin bildi-ğin gibi askerdir „ dedim, âşık yine türküsüne başladı :

Kul Mustafa 'da çok günler gördü
Babası oğlunu düğüne verdi
Bir azı yigidin kabire girdi
Ölüme susamış geride sağlar

22 Eylül 1931 Karakuyu

Çanakkalede : 2

Bir ay sonra yani (20 teşrini evvel 1931 tarihinde Gazi-antebin Lohan köyündeyim. Muallim Ömer bey köyde daima gezici olan âmâ bir halk şairinin bulunduğunu haber verdi. İşimiz bittikten sonra köy odasındayız. Kör âşık Mustafa bizden evvel faslına başlamış çalışıyor. Çok istifade ettiğim bu âşığın türküleri arasında kendinden evvel ölmüş Kul Mustafanın sefer-berliğinin başında söylediği bundan evvel okuduğumuz türküsüne üç sene sonra şöyle bir ekleme yapmıştır:

Sene 331 de koptu bir tufan
Ağlayıp gözyaşın silene bakın
Ayrılıp yârânından eşinden
Diyarı gurbetele varana bakın

***

Değişmişim karayı dökmüşüm alı
Terk etmişim yarı bem dahi malı
Tükenmiş muallemler yok kısmı sani

[***] Soyka — Ölüden kalma çamaşır, ölülerin üstünden çıkarılan elbisele

Diyarı gurbette ölete (*) bakın

***

Soğuk su başında biten söğütler
Sevkiyat memuru asker öğütler
Yavrusundan ayrı düşmüş yigitler
Yürttyüp ateşe gelene bakın

***

Mahattıya vardık geldi bir vapur
Çağrıldı askerler hepimiz hazır
Ulaştı imdada "Bozatlı Hızır,,
Mermilerle döğüşen yigide bakın

***

Doğdu seferberlik düğün kuruldu
Taarruz olacak diye, emir verildi
Çok kapıya kara kilit vuruldu
Babasına yetişen yavruya bakın

***

Düşmanlar askerin dökmüş karaya
Osmanlı askeri dönmez araya
Zalımlar da tapmış paraya
Kol, kol esir olanlara bakın

***

Yeni harba vardık Çanakkalâya
Başın uğrattık düşmanın belâya
Ne mutlu şu "Kemal Mustafaya,,
Döküyor düşmanı denize bakın

Âşık Mustafa köy odasında bu türküyü okurken dinli-yen köylüleri gözümün ucuyla tetkik ediyordum. Bilhassa büyük harbe iştirak etmiş olan simalarda canlı bir heyecan hâkim olayordu. Dinliyenlerde: Saçlar ürpermiş gözler sulanmış, dü-şünceler namütenahi ufuklara karışmış bu anda kör âşık Musta-fa sazını heyecanla inletiyordu. Bunlar hepsi Türkün döğüşle-lerdendir. Âşıkın sazi durur durmaz, sözü şahlandı :

(Nematlu şu Kemal Mustafaya, döküyor düşmanı denize

[*] Ölet — Bulaşıcı hastalıkların adıdır.

bakın) beytini tekrar ettikten sonra bu büyük çehrenin kim olduğunu izaha başladı:

— Efendi “Kemal Mustafa; Atatürktür., Anafartalarda bizim başımızdı, Arı burnuna da onunla beraber gitmiştik, O başka bir Paşaydı, seslendiği gün denizin içi kafa dolmuştu. Şimdi gene O, başımız.

Koca harpte : 3

Karsantının Ciritler köyünden Kidir Aliden oğlu Kidir Osman Kaplanın bellediği şu türküyü de 14/7/1939 tarihinde Osman Kaplandan dinledim. Koca harp diye tasvir edilen türkü yine Türkün celâdet ve harbe tahammülünü gösteren vesikalardan biridir.

Gene yaz geldi de bahar erişti
Katiğın (*) yoksulluğu canıma geçti
Eşşek turbu kadeyfi de geçti
Çok ağalar yavan yedi bu sene

Büyük harpte harbe giren her devlet gibi bizde de yiyecek sıkıntısı çekildiği malumdur. Burada katiğın ayran ve eşek turbunun bir nevi ihtiyaç zamanlarında yenilen nebat olduğunu o büyük harbin, yüksek tahammül olan Türk milletine öğrettiği şeylerdendir. Köylünün yoksulu ve bayı yavan yani kuru ekmek yemeğe bile dayanıklı olduğu bu beyitlerde açıkça görülür.

Karlar yağdı ince elekten elendi
Yağmur yağdı her dereler sulandı
Bakla kırım aralıkta arpa dilendi
Çukurovaya sürgün gitti bu sene

Bana; büyük harp için söylendiği rivayet edilen bu türkünün kıvamı harpten ziyade çok kışın basması ve yağmur selleri altında arazi ve ekinlerin harap olması yüzünden Karsantı civarında bir kıtlık senesi geçmiş olduğu kanaatını veriyor. Bakla kırı atın bile arpa dilendiğine bakılırsa bu türkünün harpten ziyade kıtlığa ait olduğunu görürüz. Fakat verilen rivayet koca harp için söylenmiş olması itibarile türküyü büyük harp türküleri arasına sıralıyorum. Mamafî Türk camiası içinde harple kıtlık

[*] Ayranada katık deniyor. Ay.an anlamındadır.

lığın ayrı ayrı farkları yoktur. Nihayet bu iki facia müfekkirelerde aynı manâyı yaşatmaktadır.

Ölüm gelmiş kapı kapı geziyor
Alnımıza kara yazı yazıyor
Gelinlik kızlar kalın çiziyor
Şahbaz yiğitler de ölüyor bu sene

*
*
*

Kamışlı boğazından yitirdi asker
Çanakkaleden de alındı haber
Oynayarak yollandı yavuklu nefer
Koca bir harp oluyormuş bu sene

Son fıkralar : Köyde geçen sıkıntıları; geinlerin, gelinlik kızların kalınlarını çözmeleri, yani biriktirdikleri çehizlerini elden çıkarmaları, bazı yiğitlerin ölmekte oldukları ve nihayet askerlerin fevc, fevc yurt kavgasına koşarak Çanakkaleden haber gönderdikleri anlaşılıyor. Her halde bu türkü; nem seferberliğin kılığını ve hem de buna inzimam eden koca harbi anlatmaktadır.

Halkın mühim hâdiselerde bıraktıkları bu gibi parçalar zaman geçtikçe anlaşlmıyacak hale girdiği malumdur. Bunun için bu gibi hatıraların derhal ve tam zamanında toplanarak kaydedilmesi bir millî borç, ve bir ilmî güçtür.

R. Yalgın

Git Rüzgâr

Uyanmasın ruhum rüyalarından
Uyanmasın bir kalb hülyalarından
Git rüzgâr, git rüzgâr, uzaklara git.

Esmeye, dökülmesin sarı yapraklar,
Sararan gönülümün başka nesi var ?
Git rüzgâr, git rüzgâr, uzaklara git.

Bozma hiç bir şeyi, git uzaklara,
Kalbsizlerin yaşadığı diyara,
Git rüzgâr, git rüzgâr, uzaklara git.

Bora ol, parçala orda her yeri,
Doğmasın gün, ağarmasın tanyeri
Git rüzgâr, git rüzgâr, uzaklara git.

Seyfi Tokbey

Köroğlunun Gürcüstan Seferi

Yazan : R. YALGIN

Ayvaz ile Köroğlu arasında yol münakaşası devam ede dursun.

Ben size şuracıkta 1931 yılında Gaziantebin Lohan köyünde rastladığım Morcalı köyü ahalisinden 65 yaşlarında Seyid Ahmedin (Köroğlu) hakkında natemam ikinci bir rivayetini nakledeyim :

Seyid Ahmedin bu rivayeti etnoğrafya ve folklör bakımından bilhassa atçılık branşında fevkalâde ehemmiyetlidir. Aldığım notlarda az çok Köroğlunun tercümei hali de vardır. Mümkün olduğu kadar Seyid Ahmedin ağzından çıkan hikâyeyi aynen naklediyorum :

Köroğlunun babası Hafız Ali; memleketi Kermanşah. Köroğlunun eski adı Bey Mustafaymış.

Kermanşahta İmorehor Türkân bey varmış, Hafız Aliyi yanına çağırılmış, ona konağında seyislik işini vermiş, iyi at seçmesini bilen Hafız Aliye bir gün Türkân Beyi "Git pazardan bana bir kısrağ al," der. Hafız Ali pazarda çelimsiz bir kısrağı beğenir, ve on sarı altına satın alır. Bey bu kadar çok para ile ölü bir halde alınan kısrağı görünce kızar, Hafız Alinin gözlerini mille çıkartır. Oğlu Bey Mustafayı babasının işine geçirir. Bey Mustafanın adı o gün KÖROĞLU kalır. Gel köroğlu, git Köroğlu derken Türkân Beyi bu oğlanı babasından iyi beğenir. Bir bayram günü oğlanı çırak etmek ister ona " Oğlum ahıra gir beyendiğin tayı al, sana hediye ettim " der.

Oğlan babasına danışır, babası ona " Tay alacaksan bana kulak ver, dediklerimi dinle, sonra tayı seç " şimdi Köroğlunun babası çocuğuna at nasıl seçilir diye öğretiyor:

— Oğlum seçeceğin tayın topuğunun kılları bir dikiş yüzüğüne girmeli; tayın kuyruğu kaytan gibi ince ve yumuşak olmalı; tayın gözleri fincan gibi büyük ve akı çok olmalı; tayın yalı (yelesi demektir) sağ yanına devrik olmalı; tayın alnında sadakat nişanı bulunmalı; (Sadakat nişanı atın alnında kılları bukle olarak bir hilâl şekli almasıdır) Tayın dalının selvisi omuzuna ulaşmalı; (Selvi omuzunun tüyleri demektir.)

Köroğlu Türkân beyinin ahırına girdi; bütün tayları gözden geçirdi, sonunda babasının kör olmasına sebep olan kısrağın kır tayında babasının söylediği tek mil nişanların bulunduğunu gördü. Türkân beyin huzuruna çıkarak istediği tayı söyledi. Bey Köroğluna (Tüh sen de baban gibi tabiatsız adammışsın; al kısmetin oymuş) dedi. Oğlan tayı aldı, babasının yanına geldi. İhtiyar kör eliyle yordamladı, tayı çok beğendi. Ve yeni baştan oğluna nasihata koyuldu. Tay ölecek gibi kötüleşmişti; kör Hafız Ali oğluna döndü: Oğlum, şimdi bir kalıp sabun bitenecek bu tayı yıkayacaksın, sonra güneşte kurutacaksın, ahıra çeker ve bir daha gün yüzü göstermiyeceksin, ahırda yüz dirhem yağ ile tayı bir iyice yağlayarak bir kıl gebre ile (Atın timarından sonra tozunu alan kıl keseye gebre denir) yağlarını derisine içireceksin, kalan yağı kulaklarına ve burnuna dökeceksin, Arpasını yıkayıp kaynatıp sovuttuktan sonra vereceksin, tay iki buçuk yaşına değdiğinde bana getireceksin.

Köroğlu babasının dediği gibi tayı iki buçuk yaşına kadar bakar, ve günü gelince ahırdan çıkarır, kör babasının yanına gelir. Baba tayı getirdim. Tam iki buçuğunda. Babası, oğlum tay adam olmuşsa olmuştur. Bugün üstüne bin iyice sulanmış ve dize kadar çamur olmuş, sürülmüş bir tarlaya gir, alabildiğin gibi tayı çamura sür, tay tarlayı yararsa onun gözlerinden öp, yaramazda durursa bıçağını çek tarlanın içinde kes, der. Oğlan babasının dediği gibi yaptı: çamura sürdü, tarlaya yardı Atı istediğinden iyi buldu ve gözlerinden öptü. Koştu babasına muştuladı. Babası çabuk nalbandı çağır, dört ayağının nallarını dirhemle ölç. Bir nal obirinden bir dirhem fazla

ve eksik olmayacak, iyice nallandıktan sonra atı yine ahıra çek gün görmeden bir hafta dinlendir. Bir haftadan sonra atı yeni baştan çamura vur, gene bana getir.

Bir haftadan sonra Köroğlu atı yeni baştan çamura vurdu. Eskisinden şahbaz at çamuru yardı. Atın üstünde babasının güneşlediği damın yanına ulaştı. Babası elile atı yordamladı, atın üstünde bir fiske çamur görmeyince oğluna döndü: Oğlum işte bu at adamı düşmandan korur, ama Türkân Bey bunu duyarsa sana rahat vermez, tayı elinden alır. Kaçmaktan başka çare yok " Bir at bir avrattan yüce, bir yurd gibidir „ dedi.

Sahihden bir gün beyden haber ulaştı. Bey atı görmek istiyormuş, dendi. Kör Hafız gelen adama: Oğlum bindi, silaya gitti yarın kendi gelince gönderirim dedi. Ertesi gün eşyalarını topladılar, damın kapısını kapadılar, pazardan bir at daha aldılar ve baba oğul atlara binerek ikisi birden Keremşah'tan, Türkân Beyinin şerrinden kaçtılar. Yolda satın aldıkları at öldü. Eşyalarını sattılar, ikisi birden kır ata binip yollarına gittiler.

Aradan bir kaç gün geçince Türkân Beyi baktığı Köroğlunun kapısı kilitli, işi anladı, her halde bunlar kaçmışlardır dedi. Hemen artlarına kır atlı koğdu.

— Kopun yiğitler bunların ölüsünü, dirisini sizden isterim.

Beyin kır atlı adamı koptular, iki gün sonra Köroğlu tozu dumana katmış atlıların geriden geldiğini gördü. Babasına:

— Baba... Habire geliyorlar, ne yaparız.

Babası önde gelen atın donu ne bana söyle? Köroğlu, baba, (Doru) dedi. Kör Hafız korkma oğlum doru at yazıyı sever (yazı düz demektir) sen kır atı tikene sür. Oğlan atı çalılıklar içine sürdü. Doru at geri kaldı. Babası ardına bak hangi at yetişiyor dedi. Köroğlu baktı. Baba (Alat, alat) babası oğlum yokuşa sür, al atlar soluğan olur yokuşa gelemes. Oğlan kır atı yokuşa sürdü, al at ta geri kaldı. Babası sordu. Hangi at ilerdi, (kula) baba (kula) ihtiyar sert sür korkma kula atlar topuk çalar. Birazdan sonra Köroğlu kula atın yere düştüğünü gördü, babasına söyledi. Babası hangi at başta oğlum, oğlan başını çevirdi, (Kır at) baba kır, belki de bizim tayın anası...

Köroğlunun babası of .. Çekti. "Oğlum işte bundan korktum, kır at bir şey dinlemez,, derken kır at yetişti ve üstündeki adam:

— "Ey dikmeden söktüğüm, ekmeden biçtiğim herifler... Nereye kaçuyorsunuz? Türkân beyin ekmeğini yedikten sonra kaçmak namussuzluk değil mi..?"

Köroğlu telaşlandı, baba ne ederiz? Kavuştu baba. Babası bir çaremiz var deneyek, Bir avuç toprak al, kır atın gözlerine vur arkadan kargı ile ata dayan...

Oğlan babasının dediğini yaptı, kır atı kargıladı. [*] Binedi attan düştü. Köroğlu atına bindi ve sürdü.. Tâ İstanbula vardılar.

Şimdiye kadar naklettiğim hikâyeye kuvvetli bir hikâyeci olan Seyid Ahmedin ağzından çıktığı gibidir. Sırası gelince Seyid Ahmedin Köroğluna aid rivayetlerini eski ve perişan notlarından yine sunacağım.

Şimdi Kır İsmailden dinleyip yarıda bıraktığımız Köroğluna devam ediyorum. Ayvaz ile Köroğlu sağa sola gitmek, yol münakaşaları arasında hakem olarak Demirci oğlu çağrılır. Demircioğlu geriden gelirken köroğlu :

Löker Damirci oğlu löker
Demirden zırhları söker
Atın nalın, mihın çeker
Daştır bu dağların yolu daştır

Bu sırada Köroğlu türküsüne devam ederken Mahmut bezirgân da ilerler, meclise girerken Köroğlu:

Sıvat oğlum bileklerin
Kabul olsun dileklérin
Vur göğsüyün iliklerin
Kıştır bu dağların zolu kıştır

* *

Köroğlum der nolacak
Geride Mahmut bezirgân var
Elbet bu yolları bilecek
Hoştur bu dağların yolu hoştur.

Mahmut bezirgân gelince yolda Beyoğlunun obası var, bizi kırar dedi. Bunun üzerine Köroğlu her yiğit için bir sandık yaptırılmasını ve yiğitlerin sandıklara konup Beyoğlunun obasından bezirgân yükü gibi geçirmesini emretti.

Hazırlık görüldü. Nacarlar geldi, sandıklar yapıldı. Yiğitler yük oldu, sandığa girdi. Ortada Köroğlu, Mahmut Bezirgân, Demirci oğlu Ayvaz göçün savranı gibi atlara bindiler Gürcüstana yürüdüler. (Devam edecek)

[*] Kargı : Malûm harp silâhı

Yarı Çekilen Bayrak

O dalgalandıkça bize şeref verir,
O dalgalandıkça bize hayat verir,
Ve O dalgalandıkça bize hürriyet teneffüs ettirir.
Fakat bugün O melûl.

Onu ben doğdum doğalı bükülmeyen boynunu daha ilk defa böyle bükülmüş ve Onu ilk defa yaşlı gözlerimle rengini solmuş görüyorum.

Ne kadar hüzünlü ki direğinin ucuna çıkmaya kendinde mecâl bulamamış yarıda kalmış.

Ey asil milletimin şan ve şerefile dalgalanan Bayrağım ;

Seni biz kanımızla boyadık, neden soldun?

Ve sen ki, milletimin kudret ve kuvvetiyle dalgalanıyorsun; neden yoruldun?.

Onu öldümü sandın ?

O ölmedi.

O hiç bir kula nasip olmıyan mertebesini buldu, O bir örnek oldu: O şimdi çok rahat uyuyor.

O ölmedi ki ;

O her Türk'ün kalbinde Senin gibi yaşıyor, Sen ölümsün ki, O da ölsün ?

Ve sen ki, al renginle mağrur dalgalarınla Bayrakların en şereflişisin, sana bu duruş yakışmıyor.

Dalğalan, yine eskisi gibi dalğalan. Dünya durdukça, Güneş durdukça ve kâinat bitmedikçe Sen dalğalanacak, Sen solmıyacaksın.....

Servet Ersal

Sayın Dahiliye Vekilimiz Faik Öztrak. Evimiz tarafından ilköğretmenlerine verilen çaylı toplantıda hitabelerini irad buyururlarken...

Evimizin 2 nci Teşrin çalışma Hülâsası

1 — Dil, Tarih ve Edebiyat şubesi:

İnkılâb, san'at, Edebiyat, terbiye vesair mevzular üzerinde tekrar bir seri konferans hazırlamıştır. Konferanslar Halkevi salonunda verilecek, konferans günleri halka ilân edilecektir.

10/11/939 Milli matem günü evimiz salonunda yapılan büyük ihtifalde ev reisi Nevzad Güven, öğretmen Rasim Göknel ve Celâl Sahir Muter "ATATÜRK,, hakkında konuşmalar yapmışlar, Onun hayatından, mücadelelerinden, eserlerinden vuzuhla bahsetmişlerdir. Müteakiben Halkevi bandosu önde olarak Atatürk anıtına gidilmiş ve çelenk konulmuştur.

2 — Ar Şubesi :

Orkestra ve bandoyu vücade getiren elemanlar repertuarlarında yeni yeni eserler almışlar, bunların provalarına muntazaman devam ederek 25/11/939 gecesi halka büyük bir kon-

Halkevi temsilcilerinden bir grup

ser, 26/11/939 gecesi de ilk tedrisat öğretmenlerine çaylı dans vermişlerdir. Bu çaylı dansa Dahiliye Vekilimiz Faik Öztrak da şeref vererek memleket gençleriyle yakından temaslarda bulunmuşlar, Adana öğretmenleri üzerinde silinmez tesirler, tenbihler husule getiren kıymetli bir nutuk irat ederek öğretmenlere vazifelerinin büyük ehemmiyet ve hedeflerini ikaz ve irşatlarla tebarüz ettirmişlerdir.

Ar şubesi fotoğrafçılık, resim, keman ve mandolin kurslarını da açarak tedrisata başlamış, 27/11/939 tarihinden 8/12/939 gününe kadar devam etmek üzere talebelere (Cumhuriyet) adlı film gösterilmeğe başlanmıştır. Memleketimizin kavuştuğu büyük inkişaf ve ilerlemeyi çok örneklerle gözlerimizin önüne seren aynı zamanda enstrüktif bir kıymeti haiz bulunan bu eser Amerikalılar tarafından tesbit edilmiştir.

3 — Temsil Şubesi :

1 nci Kânun ayı zarfında temsil edilmek üzere Samsun Halkevi rejisörü muharrir Vedad Urfi Bengünün yazdığı ibretlerle dolu acı bir vak'a ile kanun önünde insanın vazifesini izah eden (Kanun adamı) piyesiyle Mahmud Yesarinin tavsiye ve iltiması tezyif eden (Tavsiye Mektupları) isimli komedisini ve 5

Kânunusani için de Celâl Musahipoğlunun şarkılı olarak (Yedekçi) isimli büyük eserini hazırlamakla meşguldurlar. (Yedekçi) de Temsil komitesi âzalarının beşinin de rol aldıkları kayda değer bir keyfiyet olduğundan bilhassa zikretmek lâzımdır.

4 — Spor Şubesi :

Beden Terbiyesi teşkilâtı ve Beden Terbiyesi kanunu hükümleriyle mevcut spor teşekkülleri tam bir ses ve metod çerçevesi dahilinde çalışma plânına alınmış bulduklarından Halkevleri spor şubelerini: vazifeleri hayli hafiflemiş bulunmaktadır. Bu sebeple spor şubemiz, ancak, Evimiz bahçesindeki Tenis kortunda Tenis turnuvaları tertip ederek, Pazar günleri cirit meydanında Halkevi ciritçilerine heyecanlı cirit müsabakaları yaptırılmıştır.

5 — Sosyal Yardım Şubesi :

11 Vatandaşı muhtelif mevzularda dilekçeleri yazdırılarak muameleleri tekemmül ettirilmiş, fakir talebelere yapılan yardıma devam edilerek birçok hastaların muayene ve ilâçları temin edilmiş, yılbaşı gecesi yapmağa ve bir kaç müsamere tertibine karar verilmiştir.

6 — Halk Dershaneleri ve kurs şubesi:

Büyük faydaları görülen Hoparlör neşriyatı bir an bile sekteye uğratılmadan devam ettirilmiş, Belediye İtfaiye memurlarına (zehirli gazlar) kursunda iki defa ders verilmiş, az ve orta derecede okuma yazma bilenlere mahsus iki okuma kursuyla ayrıca daktilo kursu da açılmıştır. Bu şubenin çok kıymetli bir uzvu olan ve senelerdenberi bu sahadaki değerli faaliyetiyle Hal-

Büyük bir muvaffakiyetle temsil edilen (Ateş) piyesinden bir sahne

kevimzie candan bağı kalan ve fakat Hariciye Vekâletinde yeni bir memuriyete tayin edildiğinden 27/11/939 günü Ankaraya hareket eden öğretmen Ömer Sanver Halkeviler tarafından samimiyet tezahürleriyle uğurlanmıştır.

7 — Kitapsaray ve Yayın Şubesi :

Okuma odasındaki mevcut eserlerin ciltletilmesi devam etmiştir. "Görüşler,,in daha faydalı bir organ olabilmesi, bu şubemizin imkân nisbetinde "Kitap,, ve "Yayın,, sahasında yapabileceği işler ciddi tetkiklerden geçirilmektedir.

8 — Müze ve Sergi Şubesi :

Tetkik ve araştırmalarla meşguldür. Yeni bazı eserler bulunmuştur.

9 — Köycülük Şubesi:

Bu şube köylünün vaziyetiyle çok alâkadardır. Geniş bir programla çalışmakta, fazla istihsal üzerinde köylü ve köylerle sık sık temaslar yapmaktadır. Bilhassa, Halkevi Reisimiz Nevzad Güven bu şubenin görebileceği ehemmiyetli işler üzerinde meşguldür. Köylerle irtibatını kesmeyen bu şubenin vazifesinin en mühimlerinden bazıları köy sokaklarını düzeltmek, küçük bataklık'arı kurutmak, umumî sıhhati bozan pislikleri, gübreleri, kümes ve ahırlarla helâları ev haricine kaldırtmak, köy mektebi ve okuma odası yaptırmak, köy odaları ve mekteplerine kitaplar vermek, okuma çağına gelmiş çocukları okutmak ve köyleri ağaçlandırmaktır. Birer nümune köyü yapmak üzere şimdilik Incirlik ve Zeytinli köylerinin muntazam plânları yaptırılmıştır.

Yayın Direktörü : ARİF NİHAD ASYA
Yazı İşleri Direktörü : RASİM GÖKNEL
Basıldığı Yer : TÜRKSÖZÜ Bs.